

Nachtpreventie in de schilderswijk

In de Haagse Schilderswijk heeft men een initiatief ontwikkeld om de betrokkenheid van de bewoners bij de buurt te vergroten en hiermee de sociale veiligheid te bevorderen. Een relaas over nachtwandelingen in de buurt.

TANJA DRIEËNHUIZEN*

Steeds meer mensen worden geconfronteerd met een gevoel van sociale onveiligheid op straat. Men komt zelf in aanraking met bedreigende situaties of men hoort over ervaringen van anderen. De toenemende dreiging die mensen op straat voelen heeft ertoe geleid dat de overheid zich meer bezig is gaan houden met de veiligheid en leefbaarheid van steden. Met name in de grote en middelgrote steden is het thema veiligheid en leefbaarheid op de politieke agenda verschenen.

De problemen kunnen in bepaalde wijken zodanige proporties aannemen dat bewoners besluiten er zelf iets aan te doen. Dergelijke initiatieven worden doorgaans met argwaan gevolgd, omdat men bang is dat burgers het recht in eigen hand nemen. Dat bewoners geen politie-agentje spelen en hun verantwoordelijkheden kennen en op zich nemen, blijkt onder andere uit het project 'Nachtpreventie' in de Schilderswijk in Den Haag.

DE WIJK

De Schilderswijk is een wijk met ongeveer 50.000 inwoners en is hiermee één van de

meest dichtbevolkte wijken van Nederland. De wijk ligt ingeklemd tussen het centrum, de markt, het station Hollands Spoor en de Stationsbuurt. De wijk is flink onder handen genomen ten tijde van de grote stadsvernieuwingsoperaties. Hierdoor zijn veel oorspronkelijke bewoners vertrokken en is de sociale structuur van de wijk geheel overhoop gehaald. In de begintijd van de stadsvernieuwing stond de kwantiteit voorop; er moest in zo kort mogelijke tijd zoveel mogelijk gebouwd worden. Hierdoor kwam de kwaliteit van de woningen onder druk te staan. Pas aan het eind van de jaren tachtig besteedde de toenmalige wethouder aandacht aan de kwaliteit van de woningen en leefomgeving in de wijk. Dit heeft echter niet kunnen voorkomen dat de Schilderswijk met tal van problemen werd geconfronteerd. Zo groeide de werkloosheid aanzienlijk en keerden veel kleinschalige bedrijfjes na de stadsvernieuwing niet terug naar de wijk. De ligging bij het station en de markt en de lage huurprijzen van de woningen hebben er mede toe bijgedragen dat veel migranten hun toevlucht namen tot deze wijk. Deze factoren hebben geen positieve invloed gehad op de sociale cohesie in en de betrokkenheid bij de buurt. Ook de inspanningen van welzijnsverleners en hulpverleners hebben dit niet kunnen bewerkstelligen. Dit beleid heeft er zelfs eerder toe geleid dat de wijkbewoners apathisch werden en ervan uitgingen dat alles geregeld en gefinancierd werd vanuit de lokale overheid. De ombuiging naar eigen verantwoordelijkheid is mede daarom in deze wijk erg moeilijk te bewerkstelligen.

AANLEIDING

Steeds meer bewoners ondervonden overlast van de criminaliteit. Ze waren het gevoel van onveiligheid en de verloedering van hun wijk zat. De toename van het aantal inbraken was

in 1995 een reden voor de wijkagent en een aantal buurtbewoners om eens om de tafel te gaan zitten. Er werd afgesproken om samen met de wijkagent een aantal keren 's nachts door de wijk te wandelen, bij wijze van experiment. Het groepje bestond uit eerst uit vier bewoners, maar groeide al snel tot een groep van tien personen. De derde keer dat er gewandeld werd had de wijkagent gezorgd voor portofoons, zodat er in een paar groepen gelopen kon worden. Elke nachtwandeling leverde resultaat op: aanhoudingen wegens inbraak, pogingen tot inbraak, et cetera. De buurtbewoners zagen dat het initiatief vruchten afwierp en benaderden zelf andere bewoners om ook een keer mee te gaan. De werking ging van mond tot mond; er is nooit een oproep gedaan in het wijkkrantje. Het nachtlopen moest niet alleen een serieus karakter hebben, het moest ook gezellig zijn. Beide elementen zijn van belang om mensen blijvend te motiveren.

DOEL

Het doel van het project 'Nachtlopen' is om bewoners ervan te overtuigen dat ze zelf iets aan hun woon- en leefomstandigheden kunnen veranderen. Bijkomende doelen hierbij zijn het creëren van een laagdrempelige activiteit (onder andere toegankelijk voor vrouwen en allochtonen), versterking van het zelfvertrouwen, verbetering van de onderlinge verstandhouding, begrip, mondigheid, samenwerking, discipline en een ongedwongen contact met de politie. Het doel is dus gericht op gedragsbeïnvloeding en op het opbouwen van een sociale samenhang in de wijk en slechts indirect op het terugdringen van de criminaliteit.

ORGANISATIE

De organisatie van het nachtlopen is in handen van de initiatiefnemers. De wijkagent stuurt de

groep aan, stelt regels en zorgt tijdens de nachtwandelingen samen met twee agenten in burger voor de uitvoering van de politietaken. De nachtpreventie-medewerkers functioneren als 'oog en oor' van de wijkagent met als doel de werkzaamheden van de politie te ondersteunen; zij vormen nadrukkelijk geen verlengstuk van de politie. De coördinatie wordt verzorgd door een actieve vrijwilliger. Samen met twee anderen zorgt zij voor de werving van

of dealers. Om drie uur komt iedereen bijeen bij het verzamelpunt, waar koffie, thee, soep en broodjes klaar staan. De wijkagent is daarbij ook aanwezig om vragen te beantwoorden of aanwijzingen te geven. Om half vier gaan de groepjes weer op pad. De routes worden zoveel mogelijk afgewisseld en soms veranderen de groepjes ook van samenstelling. De werkgroep vergadert regelmatig met de wijkagent. De gang van zaken wordt dan met hem be-

door worden hersteld. Regelmatig worden gemeenteraadsleden en ambtenaren uitgenodigd om mee te lopen. Dit heeft een positief effect op de contacten tussen de bewoners en de mensen uit de (gemeente)politiek.

TOEPASBAARHEID

De gevolgde opzet kan alleen slagen als de initiatiefnemers een zeker vertrouwen van mede-buurtbewoners genieten. Ook de wijkagent speelt een belangrijke rol binnen het project. Hij of zij geeft invulling aan de functie van de nachtopers en bepaalt waar de grenzen van hun taak liggen. De wijkagent zal in staat moeten zijn corrigerend op te treden als de regels overtreden worden. Dit alles betekent dat er sprake dient te zijn van een vertrouwensrelatie tussen de wijkagent en de buurtbewoners. Daarnaast dienen de bewoners een positieve visie op hun wijk te hebben; ze moeten zich in willen zetten om de buurt een positieve uitstraling te geven. Ook is het van belang dat mensen van buitenaf betrokken worden bij het project. Hierbij valt te denken aan mensen uit de (lokale) politiek, van de politie, een woningcorporatie of van een bewonersorganisatie. Dit vergroot meestal ook de motivatie van de medewerkers. Naast een toereikend budget voor bijvoorbeeld portofoons, zaklantaarns en koffie is de rol van de coördinator van groot belang. Deze persoon moet bereid en in staat zijn om het project in goede banen te leiden. Het is ook belangrijk dat er regelmatig ervaringen worden uitgewisseld binnen de groep en dat er gezamenlijk overleg plaatsvindt. Tenslotte moeten alle betrokkenen een stuk vertrouwen genieten, verantwoordelijkheidsbesef hebben en advies ter harte kunnen nemen. Onder deze voorwaarden lijkt het project Nachtpreventie zeker ook toepasbaar in andere wijken.

*Redactie AGORA

Burgers regelen hun veiligheid zelf. Foto: Wim de Waard

deelnemers, zij onderhoudt de interne en externe contacten en ze organiseert elk jaar een evaluatiebijeenkomst met de deelnemers. Verder regelt zij de aanvraag van budgetten en subsidies. De regels geven onder andere aan dat er in groepjes van twee of meer personen wordt gelopen, dat de portofoons altijd aan staan, dat er vooral geen agressie en/of wapens gebruikt mogen worden en dat er niet eigenhandig ingegrepen wordt. Verder dient er altijd met elkaar en met de wijkagent overlegd te worden waar het groepje heen loopt. De gestelde regels worden streng bewaakt door de coördinator. De reden hiervoor is dat het werk serieus genomen moet worden en dat de sensatiezucht, die mensen nu eenmaal hebben, niet de overhand mag krijgen. Als de nachtopers zich niet aan de regels houden worden ze verzocht op te stappen.

OPZET

Eens in de twee weken wordt er in de nacht van zaterdag op zondag van één uur tot zes uur gelopen. Vooraf krijgen de deelnemers een herinneringsbriefje. Men verzamelt vanaf half één in het wijkgebouwtje waar koffie en thee gedronken kunnen worden. Vooraf worden de deelnemers door de wijkagent op de hoogte gebracht van de actuele situatie. Soms zijn er specifieke aandachtspunten, zoals autodiefstal

sproken en eventuele problemen worden aan hem voorgelegd.

RESULTAAT

Door het project Nachtpreventie zijn de bewoners sterker betrokken geraakt bij de problematiek binnen hun wijk. Ze nemen zelf actief deel aan het terugdringen van de veiligheidsproblemen in hun woonbuurt. De onderlinge band tussen de bewoners is hierdoor sterker geworden en de sociale controle groeit. Autochtonen en allochtonen spreken elkaar aan op tal van terreinen en bovenal heeft men elkaar nodig om het woongenot binnen de eigen wijk te verbeteren. Men heeft elkaar tijdens het nachtoppen leren kennen en waarderen. In 1995 is het project gestart met vier bewoners en inmiddels zijn er 57 bewoners actief binnen het preventieproject. Per nachtwandeling lopen er gemiddeld dertig mensen mee. De leeftijd varieert van 17 tot 68 jaar en alle nationaliteiten uit de wijk zijn hierbij vertegenwoordigd, ook Turkse en Marokkaanse vrouwen.

De politiek verleent ook steun aan het project in de vorm van geld voor onder andere portofoons, een ondersteuningsstation en zaklantaarns. Deze financiële bijdrage is een belangrijke steun in de rug. Het vertrouwen in de politiek, wat geheel verdwenen was, kan daar-